

Prof. Samastı: Bugünün tıbbi fitratımıza aykırı ilerliyor

Ömer Çakkal

Istanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Samastı ile SD Dergisi için bir röportaj gerçekleştirdik. Yarım asırlık akademik tecrübesi, uzun yıllara dayanan yöneticilik deneyimi, sendikacılık ve STK faaliyetleri ile Samastı Hoca değerli bilgilerinin SD okurları ile paylaştı.

Mustafa Hocam öncelikle sizi kısaca tanıyabilir miyiz? Ailenizden, çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz?

Trabzon kökenli bir aileden geliyorum. Ailem 1950'de Trabzon'dan batıya doğru gelmiş. Ben Sakarya'da dünyaya geldim. Çocukluğum 5 yaşına kadar bir köyde geçti. Babam imamlık yapıyordu. Farklı farklı yerlere giderdik. Trakya'da ilkokulu okudum. Sonra ailem İstanbul'a göç etti. Vefa Lisesinde ortaokulu tamamladım. Sonrasında ise Cerrahpaşa Tıp Fakültesi yolculuğum başladı.

Cerrahpaşa Tıp Fakültesindeki eğitiminiz nasıl geçti? Kimlerden ders aldınız, arkadaşlarınız arasında kimler vardı?

1969-1970 yılında Cerrahpaşa'ya girdim. Okul, İstanbul tıptan yeni ayrılmıştı. O dönemde kadrosunda Ekrem Kadri Unat, Meliha Terzioğlu, Ayhan Songar, Feyyaz Berkay gibi çok güçlü, dönemin önde gelen hocaları vardı. Efsane hocalardı gerçekten. Onlar bizlere çok değer kattılar. Farklı bakış açıları ve yönetim tarzları vardı. Bazı hocalar yüzeysel, bazı hocalar da çok derin konulara girebiliyorlardı. Kendimize ortalama bir ayar tuturmaya çalıştık.

Akademik ve mesleki yaşamınız nerede geçti? Bu süreci nasıl değerlendirirsiniz?

Cerrahpaşa'dan mezun olduğumda mikrobiyoloji ana bilim dalında çalışmaya başladım. Ekrem Kadri Hoca'nın tavsiyesi ile Edirne Tıp Fakültesine gitmiştim. Tıp tarihini araştırmak istiyordum. Hoca bana tavsiyelerde bulundu. Tıp tarihi derslerinde bana ters gelen anlatımlar görmüştüm. Hocalarla takışmalarım olmuştu. Ekrem Kadri Hoca bana hak verdi. "Geçimini sağlayacak bir mesleğin olsun, tıp tarihiyle de ilgilenirsin" dedi ve beni arşiv memuru kadrosuyla işe başlattı. Ben de uysal bir insandım, kabul ettim. Edirne Tıp Fakültesi yeni kurulmuştu, orada açılan bir kadroyla asistan olarak işe başladım. Edirne Tıp'ta önce temel bilimlerde kadro açmışlardı, daha sonra da klinik bilimlerde yer açılınca o kadroya müracaat ettim. İç hastalıkları ana bilim dalını kazandım. Bunu duyan Ekrem Kadri Onat Hoca bana küstü. Hoca bana küsünce ben de dayanamadım, vazgeçtim. Yine aynı ana bilim dalında çalışan Fuat Vural, Edirne Tıp Fakültesinin dekanıydı. Vazgeçtiğimi duyunca o da bana küstü. Böyle bir süreçten sonra mikrobiyolojide kaldım. Ben kliniğe niyetlenmişim, nasipte temel bilimler varmış. Ben başladığımda sadece laboratuvar kliniği vardı. Bizler enfeksiyon kliniğini açtık. O kliniğin nöbetini ilk ben tuttum, asistanken. Mikrobiyoloji ve enfeksiyon hastalıkları bir aradaydı. Ben askerlik hariç 2015'e kadar Cerrahpaşa'da kaldım. Edirne Tıp Fakültesi, Cerrahpaşa'nın içindeydi. 2011 yılında Medeniyet Üniversitesinden

kurucu dekanlık teklif edildi. Ben kabul etmedim. Olmamak için direndim. Bu işi daha iyi yapacak bir isim önerdim. O arkadaşına pek sıcak bakmadılar ve görevi kabul etmem için ısrar ettiler. Ben de kurucu dekanlığı kabul ettim. 2015 ile 2018 yılları arasında kurucu dekanlık yaptım. YÖK vekaleten dekanlık olayına sıcak bakmayınca ben de Cerrahpaşa'ya geri döndüm. İhsan Karaman Hoca'nın rektörlüğünde tekrar açılan kadro ile Medeniyet Üniversitesine geçerek dekanlık görevine devam ettim. 2018 yılında da yaştan dolayı emekli oldum. Şu an sözleşmeli olarak mikrobiyoloji ana bilim dalı öğretim üyesi görevimi sürdürüyorum. Meslekte 45. yılımdayım.

Çok teşekkürler Hocam. Müsaadenizle sizinle ülkemizde tıp eğitiminin dünü, bugünü ve yarınını biraz konuşmak isteriz. Bu noktada birkaç cümleyle neler söylersiniz?

Eski tıp eğitiminin klasik, kozmopolit tek tip bir eğitimi vardı. Dünün tıbbında sınırlı sayıda tıp fakültesi vardı. 1933 yılında İstanbul Üniversitesindeki reform ile tıp fakültesi kuruldu. Ardından 1945'te Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi açıldı. Sonra onlara İzmir, Trabzon, Erzurum ve Diyarbakır eklendi. Geldiğimiz noktada aşağı yukarı 70 tıp fakültesi açıldı. Bu durumun hem olumlu hem de olumsuz taraflarına değinecek olursak; başlangıçta çok nitelikli, duayen hocalar vardı. Birdenbire fakültelerin sayısı artınca akademisyenlik tecrübesi olmayan yeni mezunlar göreve başladılar. Bugünse hiç üniversite tecrübesi olmayan, Sağlık

Fotoğraflar: Ufuk Karatoprak

Bakanlığı hastanelerinde çalışırken dışardan doçent unvanını almış kişilerin akademik kadrolara geçmesi ile ortaya çıkan çok ittifaklı kültürün sıkıntılarını çekiyoruz. Hocalık yapmamış, öğrencisi olmamış arkadaşlar bir anda doçent ve profesör kadrosunda yerini alıyor. Geçtiğimiz yıllarda hazırlanan çekirdek eğitim programları ile tıp eğitiminin dağınık yapısına müdahale edildi. Yani tıp fakültelerinin asgari seviyede bir ortak noktada buluşmaları bununla beraber kendi özgü fikirlerini de koruması istendi. Şu an o çekirdek eğitim programlarında yapay zekâ önemli bir yer alacak gibi gözüküyor. Hocalık, çok minimal düzeye düşecek gibi görünüyor. Belki de kurumsal yapıların da anlamının azaldığı, yetenek ve kabiliyetlerin öne çıkacağı bir yere giriyoruz. Dün; sorgulanmayan bir tıp, sorgulanmayan bir hocalık sistemi vardı. Bugün artık gerek altyapının, gerek sistemin buna uygun olması gerekiyor. Artık amfi derslerinde teorinin önemi azalıyor; bunun yerine bire bir usta-çırak ilişkisi önem kazanıyor. Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan gelişmelere bilgi çağı denildi ama biz o bilgi çağını yanlış düşündük. Bilgi sahibi olmak büyük bir şey olarak gözüktü fakat bilgi sahibi olmanın bir önemi yok. Düşünce ve fikir sahibi olmak daha kıymetli. Çok bilgili ama o bilgiyi kullanıp da fikir üretmeyen bir nesil yetiştirdik. Dünyadaki

pek çok ülkeden daha bilgili mezunlar veriyoruz. Fakat üretimimiz son derece kısıtlı ve dışa bağımlı. Bu açıdan tıp fakültelerinde sadece hekimlik eğitimi değil; ülkenin sağlık alanından, sağlık sisteminden, üretiminden, araştırmasından da sorumlu bir eğitim verilmesi de gerekiyor.

“Yol ve köprüler yaptık ama gönül köprüleri kuramadık”

Bu noktada şunu merak ediyoruz Hocam: Dekanlık/ idarecilik süreciniz bakış açınıza neler kattı? Ülkemizde idarecilikte ana zorluklar neler; bunlar nasıl aşılır?

İdarecilik bana çok şey kattı. İkiye ayırarak söylersem, az miktarda pozitif tecrübe büyük bir miktarda da negatif tecrübe edindim. Negatif derken, ülkemizde işlerin nasıl doğru işlemediğini, nerelerde tıkandığını, nerelerde sorun olduğunu ancak idareci olduğunuzda anlıyorsunuz. Ben bunu şuna benzetiyorum: Ülkemizde Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren tren yolları, otoyollar, köprüler yapıldı. Ama buna paralel olarak insanların aralarındaki köprüler, yollar gelişmedi. Tam tersine Osmanlı'dan itibaren bu ülkenin insanları, farklılıklarını bir ayrışma nedeni olarak görme noktasında

sürekli kıskırtıldı ve bu durum hala devam ediyor. Kurumlar arasında da yeterli iletişim sağlanamıyor. İdarede de bunu görüyoruz. Rektörlükle, dekanlıkla, üniversitelerle YÖK arasında, devletin diğer kurumları arasında son derece soğuk ve zayıf ilişkiler var. Oysa birbirinin aynısı şeylerle bir bütün olamaz. Bütün dediğimiz şey, farklı parçalardan oluşan bir şeydir. Sıcak ve teşvik edici ilişkilerden ziyade engelleyici tavırları daha fazla. Yani örnek vermek gerekirse; biz kendi çocuğumuza bile teşvik edici, onu motive edici olmak yerine onun kafasına vuruyoruz. Bunun gibi kurumsal ilişkilerde de negatif unsurlar daha fazla rol oynuyor. Kurumların gelişmesi zorlaşıyor. Dünyayla yarışmak noktasında devlette bir hantallık var. Sürekli hızlanan bir dünyada en basit bir ihaleniz bile yıllarınızı alabiliyor. Özel sektör imkanlarıyla hızlı bir şekilde yol alırken devlette ise bu hantallık ciddi şekilde dünya ile yarışmamızı engelliyor. Bunun dışında dünyada fonksiyonel bir yaklaşım var. Yani her insan kendine özgü alanlarda gelişirken bizde sistem, bir insandan akşama kadar başka bir insana bakmasını, araştırma yapmasını ve öğrencilerle ilgilenmesini bekliyor. Bu beklenti noktasında da maalesef tıp fakültelerinin daha çok angarya kısmı göz önünde oluyor. Araştırma olayı geri plana atılıyor.

“Ülkemizde Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren tren yolları, otoyollar, köprüler yapıldı. Ama buna paralel olarak insanların aralarındaki köprüler, yollar gelişmedi. Tam tersine Osmanlı’dan itibaren bu ülkenin insanları, farklılıklarını bir ayrışma nedeni olarak görme noktasında sürekli kıskırtıldı. Kurumlar arasında da yeterli iletişim sağlanamıyor. İdarede de bunu görüyoruz. Rektörlükle, dekanlıkla, üniversitelerle YÖK arasında, devletin diğer kurumları arasında son derece soğuk ve zayıf ilişkiler var.”

Ülkemizin mikrobiyoloji alanında yetiştirdiği önemli uzmanlardan birisiniz. Sizce mikrobiyoloji alanındaki çalışmalarda Türkiye’nin yeri nedir?

Ben ülkemizdeki mikrobiyoloji alanının insan sağlığı ile alakalı kısmını konuşmak istiyorum. Biz daha çok teşhis ve tedavide önemli yönlendirici oluyoruz. Ama teknoloji olarak mikrobiyoloji benim asistanlık dönemimde daha çok el yordamı ile yürütülen, şimdilerde daha çok tıbbi aletlerle yürütülen bir iş haline geldi. Tıbbi teknoloji kullanıyoruz fakat üretmiyoruz. Bunun yerli imkanlarla geliştirilmesi gerekiyor.

Mikrobiyoloji alanındaki çalışmaların dünya sağlığına doğrudan ve dolaylı katkıları nasıl açıklarsınız?

Mikrobiyoloji toplum sağlığının en önemli ayaklarından birisi. Geçmişte de daha çok enfeksiyon gibi hastalıklara yakalanıyorduk. Geçmişte bu hastalıkların çoğu tıbbi çalışmalarla değil, mühendislik alanındaki çalışmalar ile önlenmiştir. Mikrobiyoloji çözüm önerileri açısından güzel ve önemli bir araç. Bugün mikrobiyoloji, kurumlardaki ve bireylerdeki enfeksiyonların çözümünde çok önemli yere sahip oldu. Mikrobiyoloji artık çözüm odaklı çalışıyor.

Lise ve üniversite yıllarınızda hayatınıza dokunan hocalar arasında kimler vardı?

Cerrahpaşa’da akademik olarak birçok arkadaşla çalışma imkânı buldum. Harun Cansız, Rektörümüz Yunus Söylet, sivil toplum örgütlerinde birlikte çalıştığımız öğretim görevlisi Şefik Dursun... Recep Öztürk Hoca benden ders aldı. Diğer arkadaşlarım Çapa kökenli oldukları için Cerrahpaşa’da buluştuk ve hayatımıza da dokundular tabii.

Gelenekle olan bağınızı güçlü tuttuğunuzu biliyoruz. Bu noktada Kadri Unat gibi hocalarla çalışmak nasıl bir tecrübeydi? Devamında sormak isterim: Tıp biliminde usta-çırak ilişkisinin önemi nedir?

İnsanın iç dünyasında çok farklı kabiliyetler vardır. Ama biz bunları buluşturmak yerine birine ağırlık veririz. Sevecen bir insan; sadece mesleğine odaklanmış, çok hırslı ve çok kötü bir insan haline gelebiliyor. Çok kabiliyetli ama insani ilişkileri olmayan, aile ve toplumsal hayatı bozuk olan insanlar ba-

şarısız olurlar. Kadri Unat iyi bir aile reisi, asistanlarına ve etrafındaki insanlara kol kanat geren, ülkenin sosyal ve kültürel sorunları ile ilgilenen, tarihine, kültürüne, irfanına katkıda bulunabilen son derece değerli bir insandı. Onun sert görünümü altında babacan tavı bizleri oldukça iyi bir dostluğa götürdü. Uzun yıllar birlikte çalıştık Cerrahpaşa’da. Birçok ortak çalışmamız oldu. Ekrem Kadri Hoca özgüveni çok yüksek bir hocaydı. Onun özgüveni içerisinde biz de özgüvenli hissediyorduk kendimizi. Onun varlığında kendimizi güçlü görüyorduk. Onun kaybı sonrası kendimizi adeta öksüz gibi hissettik.

“Mülki Tıbbiye” kitabını Ekrem Kadri Unat Hoca ile birlikte yayımladınız. Bu kitap hangi düşüncenin ürünü; Ekrem Hoca’nın bu kitabı yayımlamaktaki amacı neydi?

Şöyle bir anekdot anlatmak isterim: Ben mezun olduğumda Ekrem Kadri Unat’a tıp tarihi çalışmak istiyorum dediğimde, Hoca, “Önce bir mesleğin olsun” diyerek iş bulmamı sağlayınca benim tıp tarihi çalışma düşüncem aklımdan uçup gitti. Fakat Hoca bunu hiç unutmadı. Aradan 10 yıl geçti, tıp tarihi hocası yıllık izne ayrıldı. Kadri Unat, görev için beni önererek vekaletin bana verilmesini sağladı. Fırsat buldukça beni tıpla ilgili çalışmalara teşvik etti. Başka çalışmalarımız da oldu. ‘Mülki Tıbbiye’ onlardan biri. Hoca, Mektebî Tıp eğitimi ile ilgili bir kitap olmadığından dolayı böyle bir kitap çıkarmak istiyordu. Batılı pek çok gelişmenin arkasında tercümeler yoluyla öğrenilen Müslüman bilim insanlarının buluşları yatar. Batılılar bu bilim adamlarının çalışmalarını kendi isimleriyle yayımlayarak üzerini kapatırlar. Kadri Unat, tarihte bilinmeyen, üstü örtülü kalan, Müslüman bilim insanlarıyla ilgili pek çok örnekler vermiştir bize. Hoca tarihe meraklıydı, bir yabancının 1930’lu yıllarda keşfettiği ya da bulunduğu bir yeniliğin aslına 300 sene önce başka bir din adamı tarafından bulunduğunu ortaya çıkarmak ve bir kitapta onları derlemek istediğini söylerdi. Rıza Gencer’in tıp tarihiyle ilgili tek bir kitabı var. Ama bu kitap askeri tıp mektebi ile alakalı. Sivil tıp mektepleri ile alakalı hiçbir eser yok. Bu boşluğu doldurmak için kolları sıvadı, birlikte çalıştık. Maarif salnameleri, kütüphaneler, arşivler derken çalışmalar iki yılımızı aldı ve kitabı hazırladık. Fakat kitabın yalnızca bir defa baskısı yapıldı.

Unat'tan unutulmaz hatıra ve sözler var mı aklınızda?

Göreve geldiğim zamandan beri Unat Hoca'nın alışkanlıklarını hala devam ettiririm. Hoca'nın kapısı daima açıktı. Kapıyı kapalı görürseniz Hoca'nın kesin bir rahatsızlığı vardır. Onun dışında insana çok değer verirdi. Hademelere kadar tüm çalışma arkadaşlarının tecrübelerinden yararlanırdı. Ben bilirim demez, çöpçü yeri temizlerken bile ondan yararlanmasını bilirdi. Çok çalışkan biriydi. Hoca, babasını hiç görmemişti. Şöyle düşünün: 70 yaşında bir hocanızın evine gidiyorsunuz ve hocanın evinde bir mektup sakladığını görüyorsunuz. Mektup, Hoca'nın Kafkas Cephesi'nde şehit düşen babasından gelmiş. Hoca bu manada manevi kimliği oturmuş bir insandı ki bana göre o mektup onun için yol gösterici olmuştu. Son derece edebî bir üslupla yazılan, memleketin içine düştüğü durumları anlatan bir mektuptu. Hoca'nın "Ateş Ekrem" lakabı vardı. Enerjisi epey yüksekti. Ateş ismi daha lisede konulan lakaptı. Biraz yorgun ve bitkin gördüğümüz zaman "Hocam galiba biraz rahatsızsınız" dediğimizde "Ağaçlar ayakta ölür" cevabını verirdi. Nitekim evinde Ekmeleddin İhsanoğlu ile birlikte hazırladıkları Osmanlıca-Türkçe Lügat çalışması sırasında vefat etti. Gerçekten de dediği gibi ayakta öldü.

Osmanlı'da tababetin ve tıp ilminin gelişmesinde vakıfların çok önemli bir yere sahip olduğu biliniyor. Buradan hareketle modern tıp ile modern vakıf anlayışı konularında neler söylersiniz?

Osmanlı'da pek çok toplumsal hizmet -buna çeşmeler, ibadethaneler, mektepler, medreseler, hastaneler dahil- sosyal toplumun kurmuş olduğu vakıflar eliyle gerçekleştiriliyordu. Merkezi devlet daha çok devletin savunması, savaşlar, ordu gibi konularla ilgileniyordu. Bugün geldiğimiz noktada hasta-doktor ilişkisi, Sanayi Devrimi ile paralel olarak bir yatırım alanı, sektör haline gelerek çıkar ilişkisi haline dönüştü. Hasta hakları davaları, tazminat davaları gibi hukuki teminatlar geçmişe göre her ne kadar gelişmiş olsa da hekimler eskiye göre daha maharetli, daha güçlü ve titiz çalışsalar da güven ilişkisi zayıflamış, her an bir endişe içerisindedir. İnsanlara şifa vermenin etkinlik kadar güven ve rahatlık vermesi de lazım. Hastanın rahatlaması ve güven duyması, doktorun da manevi olarak kendini rahat ve güvende hissetmesi lazım. Mesele iki taraflı. Güven vermek için güvende olmak lazım. Olmayan şeyi veremezsiniz. Doktor olarak siz endişe içerisindeyseniz, hastaya da endişe verebilirsiniz. Günümüzde bu noktada hasta-hekim ilişkilerinde araya hukuk, tıp

"Sadece mikroplar değil moleküllü değişmiş şeyler de ciddi hastalıkların nedeni olabiliyor. Bugün artık genetiği değiştirilmiş organizmalar, müdahale edilmiş yapılar var. Tıpta bir ilke vardır: Öncelikle zarar vermemek. Bu suni ve kurgulanmış yapıların, moleküllerin zarar vermeme noktasında hiçbir güvencesi yok. Bir aspirinin bile zararlarının ne olduğunu hala tam olarak bilmiyoruz. Bugünün tıbbi fitratımıza aykırı bir şekilde ilerliyor."

sektörü, ilaç sektörü, medikal sektör ve pek çok şey girdi. İlişkiler sıkıntılı hale gelmiş durumda.

Prof. Dr. Fahri Ovalı'ya sizi sorduğumda “filozof, bilge, derviş doktordur” dedi. Felsefeyi, hikmeti, tasavvufu hekimlikte mezcetmek hakkında neler söylersiniz?

Hekim kelimesini incelediğimizde karşımıza hikmet çıkar. Hikmet çok geniş bir kavram. Naçizane şöyle ifade edersek: Doğru bir bilgi ve bu bilginin doğru yerde, doğru zamanda, uygun şekilde kullanılması. Hekimlik insana bütüncül yaklaşmak, hem vücut bütünlüğünü hem manevi bütünlüğünü dikkate almaktır. Doktorluk ise biraz daha teknik yönü ile insana değil, bedene yönelik bir çabadır. Gördüğümüz gibi bunun eksik tarafları var. Hikmet esasında insanı görmek, insanı keşfetmek, insanı tanımak ve insan olmak demektir. İnsan olmak için kendi sınırlarını, gücünü, zafiyetlerini, eksiklerini, kusurlarını, fark etmek gerekir. Bunu fark ettiğinizde zaten başkalarıyla kötü bir iletişime giremezsiniz. Kendinizi hesaba çektiğinizde, kendi hatalarınızı dikkate aldığınızda başkalarının hatalarına sıra gelmez zaten. O bakımdan insanın haddini bilip biraz daha insan olduğu zaman Rabbini de bilmesi gerekir. Bu birbiriyle bağlantılı bir şey. İyi ki zaaflarımız var ve bunu kendimizi fark ediyoruz. O yüzden hikmet haddini bilmekle başlayan bir süreç. Denge meselesi çok önemli. Allah Kuran'da da mizan kavramına yani dengeye ihtimam gösterir. Sakın dengeleri bozmayın. Dış dengeler, iç dengeler... Ben sağlığı buna benzetiyorum. O denge bozulduğu zaman yiyip içtiklerimiz de sosyal ilişkilerimiz de aile hayatımız da bedensel veya ruhsal sağlığımız da bozuluyor.

“İyi hekim insanlara pozitif değer katan hekimdir”

Peki hekimin görevi nedir Hocam? İyi hekim nasıl olur, özellikleri nelerdir?

Bana göre iyi hekim insanlara pozitif değer katan hekimdir. İnsanlara derken o insanların en yakınındakine, önce kendisine yararlı olmaktan bahsediyorum. Sağlıklı yaşam noktasında ailesine, tanıdıklarına iyi model olmak gerekir. Kendisine hayrı olmayan kişi başkasının hayatına nasıl dokunur? Hekimin iki özelliği vardır: Hastalara doğru hizmeti sunmak ve toplumda rol model olmak.

Maalesef model olma noktasında hekimlerimiz iyi değiller. Yanlış davranışlar, sigara içme alışkanlığı vb. Biz sağlık sektöründeki insanların karşısındaki insana ne kattığına bakmalıyız. Hekim dokunduğu kişiyi kendi yanına yani karşı tarafa geçirmeli, hekimler toplumumuza rol model olmalıdır.

Hekimler ne gibi okumalar yapmalıdır? Tıp dışında neleri bilmelidir?

İyi hekim olmanın bir başka boyutu da global olarak dünyanın, ülkemizin, mahallemizin sağlığını bozan faktörler noktasında bilgi sahibi olmak. En basiti içtiğimiz sular, fırından aldığımız ekmekler, kullandığımız malzemeler ve eşyalarla alakalı, sağlığı tehdit eden bir husus varsa bunların bilgisine sahip olmak ve etkileyicisi olmak zorundayız. Ülkenin sağlık politikasının nasıl olması noktasında, yapılan yanlışlar noktasında da sorumluluk sahibi olmamız gerekiyor. Mesleğimizi ilgilendiren konularda, dünyadaki gelişmelerle ilgili söz sahibi olmalıyız. Yanlışların karşısında fikir beyan etmeliyiz, doğruları teşvik etmeliyiz. Sağlık ekonomisi, sağlık politikası, insanla ilgili insani bilimler, sosyal bilimler, toplumların yapılarının tanınması, psikolojik sağlık vb. bir hekimin bunları bilmesi gerekir. Beden sağlığı bir teknisyenlik hizmetidir.

Dini ilimlerle ve Arapça tedrisatla yakından ilgilendiğinizi biliyoruz. Dini ilimlerde sizi kimler etkiledi?

Dini ilimlerden yararlanmaya çalışıyoruz. Liseden itibaren farklı insanlarla, farklı araştırmalarla dini bilimlerle meşgul oldum. Pozitif arkadaş ortamının etkisiyle, beraber bir şeyler yapma imkânı var. Türkiye kapalı toplumdaki yavaş yavaş, tercüme noktasında, dini ilimlere açıl-

“Cerrahpaşa’da asistanken arkadaş gruplarımız vardı, sürekli bir araya gelirdik. Ben o dönem epey çalıştım, hafta sonu da çalışırdım. Cerrahpaşa’da Marmara Denizi’ni gören geniş bir balkon vardı. Bu balkonda arkadaşlarla otururduk. Benim de adı ‘İstanbul Fatih’ olan davlumbazlı büyük bir mangalım vardı. Sabah, namazı kılar sonra mangalı yakardık. Kahveler közde pişerdi. Hamsileri, aralarına defne yaprağı koyarak yaptırdığım ince şişlere dizerdim. Pişirip ekmek arası yerdik.”

maya başladı. Hasan Ali Benna, Seyyid Kutup gibi alimlerin etkilerinin ve aynı zamanda çatışmaların da yoğun olduğu bir dönemdi. Medeniyetler farklılıkların yüzleşmesi ile gelişir. Savaşlar bile medeniyetlerin etkileşime geçmesine neden olmuştur. Tabi Türkiye’de yavaş yavaş kapalı toplumdaki yavaş yavaş kapalı toplumdaki yavaş yavaş toplum yapısına geçildiği yıllarda biz

de gençlik heyecanı ile bunlardan etkilenmeye başladık. Şöyle bir şey var: Mevlana'nın metaforu gibi Kuran ve hadis çizimden çıkmamak kaydıyla, faklı fikirlere açılarak tek bir kanalda bulunmamaya çalıştım. Tek bir kişiyi rol model almamaya çalıştım. Herkesin farklı yönlerini alıyorum. Hala da böyle devam ediyorum. Öğrencilik yıllarımızda Necip Fazılların, Sezai Karakoçların sohbetlerine, konferanslarına katıldık, heyecan duyardık.

Tıp tarihi bugünün doktorları için ne ifade ediyor? Nasıl istifade etmeliler?

Osmanlı tıbbının önemli noktası doğal, bitkisel ilaçlardı. Bu alan, bugün için de çok değerli bir alan. Çünkü şunu gördük ki doğal olan yapılarda moleküller aralarındaki ilişkiler de doğal oluyor. Yapılardan birinin doğallığını bozduğunuz zaman sıkıntılar doğuyor. Örneğin, fitratına uygun olmayan yemlerle beslenen hayvanların durumu böyle. Yani normalde etobur olan hayvanlara, hayvan menşeli kemik ve yemler verildiğinde onlarda deli dana hastalığı ortaya çıkıyor. Şunu gördük sadece mikroplar değil moleküllü değişmiş şeyler de ciddi hastalıkların nedeni olabiliyor. Bugün artık genetiği değiştirilmiş organizmalar, müdahale edilmiş yapılar var. Tıpta bir ilke vardır: Öncelikle zarar vermemek. Bu suni ve kurgulanmış yapıların, moleküllerin zarar vermeme noktasında hiçbir güvencesi yok. Bir aspirinin bile zararlarının ne olduğunu hala tam olarak bilmiyoruz. Bugünün tıbbi fitratımıza aykırı bir şekilde ilerliyor.

Sendika ve STK çalışmalarınızla da anılıyorsunuz. Sendika ve STK çalışmalarınızdan bahseder misiniz?

Öğrencilik yıllarımda sosyal faaliyetlere meraklıydım. Cerrahpaşa'da asistan olduğum zaman arkadaşlarla Çemberlitaş'ta Mefkûreci Tıbbiyeliler Derneği isimli bir mekânımız vardı. Açılımı idealist tıpçılar derneği. 12 Eylül döneminde kapatıldı. Özellikle doktorların, yardımcı sağlıkçıların ve hemşirelerin çok ciddi sorunları oluyordu. Daha çok işçi sendikalarının faaliyetleri ve ideolojik çalışmaları vardı. Yine o sendikalara iyi bakmayan İslami kesim vardı. Bu şartlar altında talepler gelince biz de İstanbul'da bir sendika çalışmasına başladık. Bireysel değil ortak bir paydada birleşik arkadaşlarla. Birleşik Sağlık-Sen'i kurduk. Ankara'da Sağlık-Sen vardı. İstanbul şubesi yoktu.

Sağlık-Sen'in kurucu İstanbul Başkanı oldum. Epey süre başkanlığını yaptım. Yeterli sayıya ulaşıncaya Anadolu'da şubeler açıldı. Sendika hareketleri hak arama kuruluşları olarak anılıyor ama bizler çözüm hareketi olarak benimsedik. Çözüm odaklı çalışmalar yaptık. Sonrasında çözüm odaklı sendika olmak da yeterli gelmemeye başladı. Sistem odaklı sendika olmanız lazım. Yanlış bir sistem varsa, bu sistemin üretmiş olduğu çatıdaki sorunlara çözüm üretmek çok anlamlı değil. Türkiye'deki en büyük sorun sistem.

STK ve sendika çalışmaları sağlık sektörünü ve bilimsel üretimi nasıl etkiler?

Sendikalar güçlü yapılar. Bu gücü hem ekonomi hem de siyasi erk üzerinde görebilirsiniz. Ben sendika yanında Üniversite Öğretim Elemanları Derneğinin de kuruculuğu ve daha sonra uzun yıllar başkanlığını yaptım. Sendika adına yaptığınız talepler siyasi yapı tarafından iltifat görülürken vakıf ya da dernek adına yaptığınız talepler çok fazla kıymet görmüyor. Dolayısıyla sendikanın böyle bir gücü var. Sendikalar hak arama yerine çözüm odaklı davrandığı zaman bu imkanlarını temel konularda araştırmalar için veya akademisyenleri teşvik için kullanabiliyor. Ülkenin birtakım sorunlarının analizinde, raporlanmasında ve araştırmalarda sendikaların ciddi bir rolü olabiliyor. Sendikalar ülkemizde maalesef daha çok üyelerinin belli bir makama getirilmesi konusunda pragmatik davranarak çalışmalar yapıyor. Sendikaların gerçekte sorunlara sistemli bir yaklaşım göstererek çözüm üretmesi, araştırma yapması ve raporlama yapması gerekir. Özetle sistem odaklı, sorun çözmeye yönelik faaliyetler yürüten sendikalara ihtiyaç var.

"İstanbul Fatihli adlı mangalimde Cerrahpaşalı hocalara hamsi yapardım"

Sizi tanıyanlar gerek dost meclisleri gerek hocalık gerekse idarecilik sürecinde sakin, kızmayan bir yapınız olduğunu söylüyor. Oysa siz de hırçın Karadeniz'in bir evladısınız, Trabzonlusunuz. Kemalle sürecinizi sorsam...

Benim Trabzonlu olup Adapazarı'nda dünyaya gelmem, sonrasında farklı yerlerde farklı insanlarla ve kültürlerle tanışmam sakin bir yapıda olmamı

sağladı herhalde. Bunun yanı sıra dini değerlerle, Kur'an ikliminde hadislerden aldığımız ahlaki değerler katkı sağlamıştır diye düşünüyorum. İnsanların kusurlarını görmek yerine pozitif bir iletişimin doğru olduğuna inanıyorum. Bir kilo elmanın çürüğüyle ilgilenmek yerine sağlam tarafıyla ilgilenilmeli. Her insanın kusuru vardır. Bizim için önemli olan faydalı kısımları. Negatif taraflara çok kafa yormamak lazım. Yolda giderken güzel bir çiçek görürseniz o çiçekten istifade edersiniz ama bir çöp gördüğünüz zaman onun kötü görüntüsüne konsantre olmazsınız. Yani insanların olumsuz taraflarına takılıp kalmak sizi de mutsuz eder başkalarını da. Aynı olmak mümkün değil, farklılıklar insanları zenginleştirir.

Dost meclisleriniz de meşhurmuş...

İnsan ayırt etmeksizin bulunduğum her ortamda insanlarla dost meclisi kurabildim. Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı'nın kuruculuğunu ve uzun yıllar boyunca başkanlığını yaptım. Sonra vakıf bünyesinde Yeryüzü Doktorları oluşturuldu. Buna benzer işlerde faaliyet yürütürken doktor ve öğrenci arkadaşlarla sohbetlerimiz oluyordu. Şu anda iki haftada bir biraya geldiğimiz çalışma grubumuz var. İmkân olduğunda arkadaşlarla bir araya gelip fikirlerimizi paylaşıyoruz.

En renkli sorumu sona sakladım: Hamsi, künefe, çiğ köfte gibi yemeklere maharetiniz olduğunu işittim. Nasıl geliştirdi bu maharetinizi?

Cerrahpaşa'da asistanken arkadaş gruplarımız vardı, sürekli bir araya gelirdik. Ben o dönem epey çalıştım, hafta sonu da çalışırdım. Cerrahpaşa'da Marmara Denizi'ni gören geniş bir balkon vardı. Bu balkonda arkadaşlarla otururduk. Benim de adı 'İstanbul Fatihli' olan davlumbazlı büyük bir mangalım vardı. Sabah, namazı kılar sonra mangalı yakardık. Kahveler közde pişirdi. Hamsileri, aralarına defne yaprağı koyarak yaptırdığım ince şişlere dizerdim. Pişirip ekmek arası yerdik. Kütüphane müdürü arkadaşlarımız vardı. Asistanlık döneminde Güneydoğulu, Urfalı çok fazla arkadaşım vardı. Çiğ köfte ve künefe yapmayı onlardan öğrendim. Daha sonra da Urfalı oldum ben, hanımdan ötürü. Arkadaşlara da hava atıyordum "Ben sizin gibi hasbelkader Urfalı değil, gerçek Urfalıyım" diye.